

B.E., B.E.'NİN ANNESİ VE M.E. ANLATIYOR

Hayatımızı bitirmek istiyorlar

Geçtiğimiz ekim ayında tutuklanan, Adana-Karataş Kadın Cezaevi'nde dört ay yatan, davaları hâlâ süren B.E. (15) ve M.E. (17), yaşadıkları travmatik süreci, maruz kaldıkları eziyeti, cezaevinde edindikleri “bilinci” ve nasıl bir hayat sürdürdüklerini anlatıyor. B.E'nin annesi de arada söze girip tabloyu netleştiriyor.

B.E.: 20 Ekim 2008'de tutuklandık, 20 Şubat 2009'da tahliye olduk. Teyzem M. ile öbür teyzemin evine ziyarete gitmiştik. Eylem olduğu sırada, biz de içine girecektik ama, polis havaya ateş açtı, korktuk, kaçmaya başladık. Polisler tuttu bizi. İsmimi sordular. Dedim “ismim B.”dir. “Oo, PKK'nın komutanının ismidir” dediler.

Herkesi arabaya sokup götürdüler, ama benle M.'yi saçımızdan tutarak koşturdular. İsmimi öğrenince, copla belime vurdular. Copun içinde galiba sivri şeyler vardı. Çünkü sanki elektrik verdiler. Ben yerdeyken bir polis elimin üstüne bastı, filmlerdeki gibi, topuğunu elimin üstünde çevirdi. Elim kan oldu. Sonra bizi karakola götürdüler. Fotoğrafımızı çektiler. Orada bayağı durduk. Sonra emniyete götürdüler.

M.E.: Biz daha girmemişiz eyleme. Kalabalık içinde B.'yi kaybettim. Sonra bizi bir köşeye sıkıştırdılar. Hem cop vuruyordular hem de ateş ediyordular. Ayağıma iki tane kurşun çarptı. Ama kurşunlar lastikmiş. Yani insanı öldüren şeyler değilmiş. O yüzden ölmedim. Yakaladılar bizi. Beni tam arabaya bindireceklerdi, vazgeçtiler. Polis dedi ki, “bu kızdır, az koşmuştur”. Saçımızdan tutup sürüklediler. Saçımı açıp dağıttılar, şalımla boğazımı sıktılar. Edilmeyecek laflar ettiler. Birisi bana tacizde bulundu. Rapor almaya giderken söyledim, ama kimse ilgilenmedi. Bir de kafamın arkasına vurmuşlardı. Çok şişmişti. Bir de mor olmuştu. Aynadan baktım. Ama hastanede kimse onunla ilgilenmedi. Hem başım dönüyordu, hem midem bulanıyordu. Küfürler hâlâ kafamdan çıkmıyor.

B.E.: Emniyetten çok dövüyordular. Sonra bizi Çocuk Şubesi'ne götürdüler.

M.E.: Adana'da toplam 19 kişi yakalanmıştı o gün. Altı-yedi kızdık. En büyükleri bendim, 17 yaşındayım. Dokuz yaşındaki kızlar da vardı. Sokaktaki bir özürünü bile getirmiştiler.

B.E.: Bir kadın polis emniyete ilk gittiğimizde M.'ye bir tane vurdu. Yere düştü.

M.E.: Sonra B.'yi ve diğerlerini içeri sokup beni dövdüler. “Senin bakışlarına dayanamıyorum, bakışların çok etkileyici” diyordu. O yüzden dövüyordu.

B.E.: Çok ayıp şeyler söylüyorlardı.

M.E.: Diyordular “Sizi ormana götürüp şöyle şöyle yapmalı. Bütün emniyet sizi şöyle şöyle yapsın. Siz Kürt çocuğusunuz. Anneniz babanız ancak doğurmasını bilir, sonra sokağa atar.” Kürt halkına etmedikleri laf kalmadı.

B.E.: Kemerle vuruyordular. Bir sürü küfür ediyordular. Cezaevinde bizi büyüklerin yanına koydular. O sırada da çok küfürler ettiler, dövdüler.

M.E.: Polisler “elli yıl yatacaksınız” diyordular. “İsim vermezseniz, babanız emekliyse maaşını, yeşil kartlıysa kartını keseceğiz” dediler. Biz bir şey söylemedik. Zaten kelime ettiğinde kafana cop iniyordu. “İsim dışında hiç konuşmayın” dediler. Düşünsene abi, bir bakış yüzünden bile yemediğim dayak kalmadı.

B.E.: Saçımızı okşuyor, afedersiniz ama, “sizin namusunuz bizimdir” diyordu.

M.E.: Kelepçe takarken “babanız size hiç bilezik taktı mı, bakın ben takıyorum” diyordu. “Cezaevine girdiğiniz için sizi kimse gelin almaz” dediler.

B.E.: Cezaevine girdiğimizde askerler de dövdü bizi. Gardiyanların önünde tekme attılar.

M.E.: Gardiyanlar bize dedi ki, “girişte sizi dövdüler mi?” Gösterdik morlukları. “Bunlar olmaz, daha büyük yaralar var mı” dediler. Daha büyük yara yoktu.

B.E.: Elim kan olmuştu. Cezaevinde gösterdim onlara. “Pansuman yaparsak geçer” dediler. Dört ay oldu, hâlâ geçmedi.

M.E.: Döverlerken, “iz bırakmayın” dedi biri. “Rapordan sonra istediğiniz kadar döversiniz” dedi. Doktora götürdüler bizi, o da doğru düzgün bakmadı.

B.E.: Elimi gösterdim doktora. “Yakalandığımda polis yaptı” dedim. “Yalan söyleme, kaçarken duvarın üstünden atlamışsındır, orada olmuştur” dedi.

M.E.: Zaten polis demişti: “Doktor sorduğunda ‘kendim yaptım’ deyin, yoksa bir daha döveriz. İfadenizi okuyacağız, sonra görüşürüz” diyordular.

B.E.: Onlar ne diyorsa, he diyorduk. Ama avukat geldi, “doktora da, hâkime de sadece gerçekleri anlatın” dedi. Biz de gerçekleri anlattık. Yine de hapse attılar.

M.E.: Daha önce hiç gözaltına alınmamıştım.

B.E.: Ben de. İlk defa oldu.

M.E.: İçeri girip çıktıktan sonra, bizimkiler diyor ki “siz çok psikolojik olmuşsunuz”. Çünkü çok çabuk sinirleniyoruz.

B.’nin annesi: He valla, B.’yi tanıyamaz oldum. Çok çabuk sinirleniyor. Bağırıp çağırıyor. Sesi bütün mahallede yankılanıyor. Kardeşi beş yaşındadır, ona bile öyle bağırıyor ki, ben korkuyorum.

B.E.: Kulağım cezaevinde çok ağrımaya başladı. Sabah kalktığımda yastığımda hep akıntı vardı. Revire çıktım. Beni Numune’ye sevk ettiler. Hastaneye götürürken de saçımdan tutup eğerek götürdüler. Doktor adımı sordu. Dedim B. Beni götürenlerden biri dedi ki “aslında bunun kulağını patlatmak lâzımdı”. Doktor “ben gereğini yaparım” dedi. Elim kelepçeli tedavi edildi. Ama koğuştaki ablaların söylediğine göre, normalde elin kelepçeli tedavi edilmezmişsin. Kulağıma iğne gibi bir şey kattı. Dedi “kulağın kirlenmiş”. İğneyi tam batırınca, baktım içine su kaçtı. Galiba o zaman delindi. Sonra dedi ki “kulağın delinmiş”. Dedim “peki ne olacak?” Dedi “hiçbir şey olmayacak”. Dedim “tedavi etmeyecek misiniz?” Dedi “bunun tedavisi yok, sen çok

konuşma”. Kulağım şu anda ancak büyük sesli şeyler duyuyor. Polis dövdükten sonra böyle oldu kulağım.

M.E.: Tam dört ay cezaevinde kaldık. Cezaevinin adı Karataş Kapalı Kadın Cezaevi. F tipi galiba.

B.E.: Yok, F tipi değil. Sanırım tipi yokmuş Karataş’ın. 16 kişi kalıyorduk orada. Çok iyi anlaşıyorduk. Kardeş gibiydik.

M.E.: Hepsi bizim gibi siyasiydi sonuçta. Zaten cezaevi sürecimizin en iyi tarafı oydu bence.

B.E.: Adlîlerde her gün kavga oluyordu. Bir et için, bir ekmek için kavga ediyordular. Ama bizimki öyle değildi. Bize günde iki ekmek veriyordular. Yalan yok, doymuyorduk. Ablalarımız kendi ekmeklerini bize verdiler. Hep büyük kadınlar vardı. Ama küçük bir bebek de vardı, bir yaşında. Aramızda bir ajan da vardı. Sürekli bizi dinliyordu. Biz diyorduk “ajanı deşifre edelim, düşman onu alıp öldürsün”.

M.E.: O yüzden, ailemize yazdığımız mektuplarda diyorduk “aramızda ajan var”. Mektuplarımızı okuyordular ya, dedik belki ajanı tanıdığımızı sanırlar. Ama sanmadılar. Mektuplarımız ailemize gitmiyordu. Ailemizin mektupları da bize gelmiyordu. Adlîler telefonda konuşuyordu, ama biz konuşamıyorduk.

B.E.: Bir tane annemiz vardı koğuştaki, şeker hastası, 65 yaşında. Gardiyan onu itekledi. Açık, kapalı tüm görüşlerini de kilitledi. Görüşte elektrikleri kesiyordular. Ailemizin yüzünü göremiyorduk. Elektrik varken de hani ziyaretçiyle telefonda konuşuyorduk ya, onun sesini kesiyordular. Ziyarete giderken kolumuza “aslı gibidir” diye bir mühür vurdular. Koğuştaki ablalar dedi ki, “sizi koyun yerine koyuyorlar”. Onlara yapmıyormuşlar bunu. Biz sesimizi çıkarmadıkça onlar hep zor yasalar çıkarıyordular.

M.E.: Bu arada mahkememiz devam ediyor. Ama bizi çağırmadılar.

B.E.: Bizi hem propaganda hem de üyelikten suçluyorlar. İkisi üst üste binince bir sürü yıl yapıyor.

M.E.: Kâğıtta propaganda diyordu, ama mahkemeye gidince üyelikten yargılanıyorduk. Bir alt üyelik varmış, bir de üst üyelik. Alt üyelik daha iyiymiş.

B.E.: Polis benim üzerimde taş çıktığını söylüyor. Ama ben kabul etmedim. İkinci mahkemede dediler, Molotof çıkmış üstünden. Bunlar üst üyelik oluyor işte. Mesela M.’nin gerçek adı E.’dir. Biz ona E. diyoruz. Gözaltına aldıklarında karakolda söyledi polise: “Gerçek adım E.’dir, ama kayıтта M.” diye. Ama düşman demiş ki “M.’nin kod adı E.’dir”.

M.E.: Kod adım olsaydı niye polise gerçeği anlatayım ki? Eskiden kafalarına göre yazıyorlarmış ya isimleri. Benim gerçek ismim E., ama kimlikte M. diye yazmışlar. Bu benim suçum değil ki.

B.E.: Abi, diyorsun ya bana, “niye düşman diyorsun” diye. Ben eskiden düşmanı seviyordum. Ama artık sevmiyorum. Düşman... Çünkü hep bizim hayatımızı bitirmek istiyorlar. E.’nin ismini kod ad olarak yazmışlar kâğıda. O yüzden M. üst üyelikten

yargılanacak. Hâlbuki bence böyle yapmaları ayıp bir şey. İftira gibi bir şey yani. Beni de üst üyelikten yargılıyorlar.

M.E.: Benim kardeşim 15 yaşından küçük olduğu için serbest bırakıldı. Ama onu da yargılıyorlar.

B.'nin annesi: Yeminle söylüyorum, görsen, sanırsın altı yaşındadır. Ufacık bir çocuk M.'nin kardeşi.

B.E.: Anne, onu bırak da, özürlü birini getirmiştiler. Onunla alay ediyordular hep.

B.'nin annesi: He valla, o çocuğu görmüşüm mahallede. Titriyor sürekli. İsmi bile bilmiyor ki o.

B.E.: Bir çocuğun da pantolonu maviydi, ama kandan kıpkırmızı olmuştu. Şanslıydı, çünkü o halde mahkemeye çıkaramadılar. “Sen evine git” dediler.

M.E.: Bizim erkek arkadaşların çoğu ağladı, ama benle B. bir kez olsun ağlamadık. Cezaevindeyken bize kızıyordu ablalar niye ağlamıyoruz diye. Polis de çok sinirlendi, ağlamıyoruz diye. Dedi ki “Kürt kızları niye bu kadar cesurdur, niye ağlamıyorlar?”

B.E.: Ölümden bile korkmuyoruz biz.

M.E.: Bizi o kadar çok dövdüler, o kadar çok dövdüler, ama biz ne ağladık ne de güldük. O yüzden, bizden nefret ettiler. Sürekli, bildikleri şeyleri gelip bize soruyordular. Yani Kürt kızları olarak onlara itirafçılık yapmamızı istediler. Ama kimsenin ismini vermedik.

B.E.: Biz serbest kaldıktan sonra, bazı arkadaşlar dedi “biz artık eylemlere katılmayız”. Ben dedim, “eğer benim elimi yara yaptılar, kulağımı patlattıysa, bunlar gerçekten düşmandır”. Eyleme katılırsam, tamam, yakalayıp biraz dövsünler. Ama eyleme daha katılmamıştık. Buna rağmen kulağımı patlatmaları, elime böyle yapmaları bence çok kötüdür. Tamam, Erdoğan demiştir “kadın da olsa, çocuk da olsa gereği yapılacaktır”. Belki o yüzden dövüyorlar. Ama eskiden dövmek de yokmuş.

B.'nin annesi: Ohoo! Nasıl dövmek yoktu kızım? Babanın çektiği işkenceleri görmedin sen. O da siyasîden iki yıl yattı. Ona yaptıkları işkenceyi kâfirler bile yapmazdı.

B.E.: Tamam da anne, o çok çok eskidenmiş. On yıl önce filanmış o işkenceler. Şimdi hâlâ olması, bence yanlışır artık.

B.'nin annesi: B.'yi yakaladıklarında söylemişler, “Senin baban içeri girmiş, amcan içeri girmiş, halan öbür tarafa gitmiş”... Her şeyi söylemişler.

B.E.: Bazı şeyleri ben bile bilmiyordum, onlar söylediler. Bir tek amcamın hâlâ cezaevinde olduğunu biliyordum. Babamı soğuk sudan sıcak suya atmışlar. Elektrikle dövmüşler. Böbrek hastalığı geçirmiş. Zaten işkenceden sonra toparlanamamış. Ama bence düşman şunu çok iyi düşünmeli: Biz ilk önce cezaevine girmek istemiyorduk, ama şu anda cezaevinden çıkmak istemiyoruz.

M.E.: O kadar işkence gördük, ama hiç ağlamadık. Tahliye olduğumuz gün ağladık. Çünkü çok değerli arkadaşlarımızdan ayrılmak zorunda kaldık.

B.E.: Gardiyanlar “çabuk vedalaşın, yoksa sizi çıkarmayız” dedi. Dedik “tamam, çıkarmayın bizi. Burada kalmak istiyoruz”.

M.E.: Yargılamamız devam ediyor ya, tekrar tutuklanırsak pek üzülmeyiz.

B.E.: Ama ailemiz arkada kalıyor. Yoksa, valla içeri girmekten hiç korkmuyorum. Ailemin durumu olsa, yemin ederim gidip bile bile eyleme katılır, kendimi tutuklatıp koğuşa gönderirim kendimi. O kadar güzel ki cezaevi! Böyle güzel bir arkadaşlık ortamı hiç görmedim. Gerekirse onlar için canımı bile verirdim, gerçekten. O kadar değerliler ki benim için.

M.E.: Bir kere hastalandım mesela. Sabaha kadar koğuştaki hiç kimse uyumadı. Herkes başımda bekledi. O ilgiyi annemden bile görmedim.

B.E.: Yeri geldiğinde annelik, yeri geldiğinde babalık ediyordular. Ama yine de biz, bize yapılanları kabul etmeyeceğiz. Hani bazıları var dağa gidiyor ya, bizim öyle bir amacımız yok. Çünkü ailemizi de düşünmemiz lâzım. Ama bize yaptıklarını yanlarına bırakmayacağız.

M.E.: Bize yapılanları başkalarına yapmasınlar istiyoruz. Tek isteğimiz budur.

B.E.: Diyorum ki, sonuna kadar onlardan intikamımızı almalıyız. Onlar... Yani polisler. Boşu boşuna bize o kadar işkence yaptılar. Anlatması bile acı, yapılması daha da kötü. Biz sana bunları anlatırken acı hissediyorsun, ama biz bunu yaşarken daha fazla acı çektik. Kelimeleri, küfürleri dövmekten beterdi. Sanki yaptıkları küfürleri gerçekten yapıyorlarmış gibi hissediyordum. Pis şeyler söylediler. Ben eskiden eylemiş meylemiş pek ilgilenmezdim. Ama bana bunlar yapıldıktan sonra, aşırı derecede bağlandım.

M.E.: Ders vermek amacıyla bizi cezaevine kattılar ama, karşılaştıkları tepkinin bence farkında değiller. Bize yapılanların karşılığı çok kötü olacak bence.

B.E.: Bence cezaevine kattıkları insanlar daha fazla akıllanıp çıkıyor. Cezaevine girenler boş boş mu oturuyor? Hayır, kendini geliştiriyor, kitap okuyor ve düşmanı, yani polisi daha iyi tanıyor. Bence cezaevine katmaları hiç çözüm değil. Ölüm de çözüm değil... İçerdayken, Mehmed Uzun'un "Yitik Bir Aşkın Gölgesinde"sini, bir de "Dörtlerin Gecesi"ni okudum. İçeri girmeden önce kitaplardan nefret ederdim. "Nedir kitap okumak, saçma bir şey" diyordum. Ama şimdi kitap okumayı çok seviyorum. M.'nin okuduğu kitapları ben okuyorum, ben de okuduklarımı ona veriyorum. Bazen de cezaevinden arkadaşlar bize kitap yolluyor. Biz tüm siyasîler kardeş gibiyiz yani. Cezaevine güzel kitaplar girebiliyor, ama kitap gelişme amaçlıysa, yasak oluyor.

M.E.: Beş erkek, dört kız tutuklandık. 15 yaşın altındaki herkes serbest bırakıldı. Bizimle birlikte yakalanan bir kadın vardı, hâlâ içerde. Beş çocuğu var. Hepsisi minicik. Kocasını da içerde. Çocuklarına bakan kimse kalmadı. Kadın delirmişti. Devlet alıp bakmıyor çocuklara. Çocukları annelerinin yanına da katmıyorlar.

B.'nin annesi: B.'ye "eylemlere katılma" diyemiyorum. Kendisi bilir. Cezaevine düşmeden önce "eylemlere katılma, hepsi erkektir" diyordum. Baktım bütün çocuklar yüzlerini kapatmışlar, eyleme girmişler. B.'yi zorla alıp eve götürmeye gönlüm elvermedi. Sonuçta kendi kızımı götürsem, diğer çocuklar ne olacak? Dedim B.'ye "kızım vallahi benim de yaşıma genç olsa, gelip katılırdım eyleme"! (gülüyor) Tutuklanınca da dedim "sonuçta o da arkadaşları gibidir", ne diyeyim...

M.E.: Bence Kürt olduğumuz için bize böyle yapıyorlar.

B.E.: Diyorlar ki “Abdullah Öcalan Ermenidir, niye onun için sokaklara çıkıyorsunuz?” Tamam, bırakın Abdullah Öcalan’ı, ama bize bari özgürlüğü verin! Ama yok, diyorlar “biz size özgürlüğü de vermiyoruz”. Özgürlük demek, yani Kürtler yoktur dememek. Ama eylemde bir Türk de olsa aynı şeyi yaparlar. Kürt olduğumuz için böyle yapmıyorlar. Özgürlüğü istediğimiz için yapıyorlar. Ben Türkleri hayatta reddetmem. Sonuçta, biz onlarla kardeşiz. “Biz Kürtleri seviyoruz” diyen Türkler de var. Bence haklı konuşanı işkenceye veriyorlar.

M.E.: Sonuçta gerillada olanlar da, askerde olanlar da abilerimiz, ablalarımız.

B.E.: Bence kardeşleri düşman ediyorlar. Türk-Kürt kardeştir sonuçta.

M.E.: Dağdaki abimiz veya ablamız şehit düştüğünde, “öldü” veya “geberdi” diyorlar. Askerdeki abimiz şehit düştüğünde “şehit” diyorlar. Bu kötü bir şey.

B.E.: Bir gerilla şehit olduğunda bile gidip kulağını kesiyorlar. Yav zaten ölmüştür, niye kulağını kesiyorsun? Ama gerillalar askerleri yakaladıklarında dövüyorlar bile. Ama bazı Kürtler de gerilladan nefret ediyor.

B.E.: Biz çalışmak için okulu bıraktık. Ama nedense bizim erkekler hem çalışıyor hem de okuyorlar. Annem diyor bana, oku diye. Ama artık okuyamam. Yalan yok, derslerim de çok iyi değildi. Ablam okumayı çok istiyordu, dedim “ben çalışıp onlara bakayım, onlar okusun”. Babamız yok ya, ondan ben bakıyorum onlara. Ben de okusaydım, aç kalacaktık. Bir kardeşim 11, bir kardeşim 9 yaşında. Tek erkek en küçüğü, o daha okula başlamadı.

M.E.: Ben liseden terk ettim okulu.

B.E.: Ben de lise 1’de bıraktım. Aileme bakmam gerekiyordu.

B.’nin annesi: Babası da yoktur. Hiçbir fleyi yoktu, ama kalp krizi geçirdi. Üç sene önce. 35 yaşındaydı.

B.E.: Tekstil işinde çalışıyordum, ama şu an o da yok. Kriz yüzünden kapanmış fabrika. İş arıyorum.

M.E.: Bazen işten geceyarısı dönebiliyorduk. O yüzden hem çalışıp hem okumak zordu. Lise dersleri zaten çok zor.

B.’nin annesi: Valla ben B.’ye diyorum oku diye. Ama sözümü dinlemiyor.

B.E.: Tutuklanmadan önce okula gidiyordum, ama cezaevinden çıkınca devam etmedim. Gidip sormadım okula ama, polis dedi ki “sizin okul hayatınız bitmiştir”.

B.’nin annesi: Biz aslen Siirtliyiz, Pervari’den. Ama ben Adana’da evlendim. Ailemiz çok önceden buraya çalışmak için gelmişti.

M.E.: Biz mahallede çok güzel yaşıyoruz.

B.E.: Eylem dışında, düğünlere gidiyoruz, arkadaşlarımızla dolaşıyoruz, çalışıyoruz. Her gün eylem oluyor. Çünkü bizim her günümüz var yani, mesela şehitlerimizin günü var, Öcalan’ın doğumgünü var, yakalanış tarihi var... Onun dışında, mesela Öcalan’a işkence yapıldığında hemen ayaklanıyoruz... Cezaevinden çıktıktan sonra eylemlere katılmadık. Korkudan değil. Diyorlar ki “şimdi yakalanırsanız 533 yıl yatarsınız”. Bence korkutmak için söylüyorlar. Çünkü 533 yıl kimse yaşamaz, bundan eminim. Belki 13, 23 yıl verebilirler. Ama 533 yıl veremezler. Biz yine de gitmiyoruz eylemlere. Kendimizi geliştiriyoruz. Bir de iş arıyoruz.

17 YAŞINDAKİ S.O.'NUN YAKINI ADNAN OYGUR

Sonra ne yapacaksın onun öfkesini?

17 yaşındaki S.O. flu anda cezaevinde. Niye tutuklandığını, tutuklanmasından önce ve sonra başına neler geldiğini amcaoğlu Adnan Oygur'dan dinliyoruz.

Beraber gözaltına alındığınız amcaoğlunuz S.O. kaç aydır cezaevinde?

Adnan Oygur: S. 27 Şubat'tan bu yana tutuklu. 17 yaşında. İki ay önce, DTP'nin Gürselpaşa Mahallesi'ndeki seçim bürosunun açılışı sırasında kargaşa çıktı. S.'nin de o olayın içinde olduğu söylendi. Polis iki

yerden kafasını kırıyor, vücudunda darp izleri var. Aynı gün, olay yerinden iki yüz metre uzaktaki DTP bürosunda ben de gözaltına alındım. Ben emniyette gördüm S.'yi. Kafası kırıldı.

Siz ne kadar kaldınız gözaltında?

Bir gün sonra serbest bıraktılar beni. Zaten olay yerinde bile değildim. S. ise propaganda ve devlet malına zarardan tutuklandı. S.'nin farklı bir mahalledeki bir basın açıklamasında çekilmiş fotoğrafını 27 Şubat'taki olay yerinde çekilmiş gibi göstermeye çalışıyorlar. Tek delil bu. Fotoğrafta üzerinde siyah bir ceket var, ama gözaltına alındığında üzerinde sadece beyaz bir gömlek vardı. Kafası kırıldığı için Adli Tıp'a da götürülmemiştii, biz emniyeteyken. S.'nin durumu çok kötüydü. Çok korkmuştu. Adana emniyetinde, olgun bireylerle fazla uğraşmıyorlar. Ama çocuklara sözlü ve fizikî baskı yapılıyor.

Neden?

Gözünü korkutmak amaçlı. Ama çocuklar, yaşadıkları zor yaşam koşullarından dolayı zaten herkese çok öfkeli. Yoksulluk, şiddet, polis baskısı... Polisin davranışı çok önemli; polis kendini bu kadar korkunç göstermezse, bence çocuklar da bu kadar tepkili olmaz. Emniyette iyi polis-kötü polis rolü çok oynanıyor. 17 yaşında, hayat arayışı daha yeni başlayan bir çocuğun taş atmasını niye örgüt üyeliği olarak değerlendiriyorsun ki? O çocuk aslında o taşı kime atıyor acaba? Bunu sorgulamak lâzımdır. Sen onu döver ve hapse atarsan, sonuç iyi olmaz. Beş yıl yatıp çıkar o çocuk. Ama sonra ne yapacaksın onun öfkesini? Nasıl kontrol edeceksin? Devlette devamlılık boyutu esassa, bu çocukların gelecekte içine düşecekleri hali de hesaplamak zorundasın. Devlet, öfkeyle hareket etmemeli. Bence çocuklara bunu yapmaları, bir anlamda rant sağlama amaçlıdır. Birilerine "bakın biz çalışıyoruz, suçlu çocukları yakalıyoruz" mesajı veriyorsun, ama o çocuk aslında suçlu değil. Farklı bir

arayış içine girmiş bile olsa, çocuk daha. Bunu hesaba katman gerekiyor. Aile şu an çok tepkili; devlete karşı bir öfke duyuyor artık. Tamam, çocuğu almışsın, ama darp etmenin ne anlamı var?

S.'nin şu anki durumu nasıl? Haber alabiliyor musunuz?

Anne-babası görüşüyor. Tutuklandıktan bir hafta sonra apandisit ameliyatı geçirdi. Bunun sebebi de darp mıdır, bilmiyoruz. Ben de daha önce içeri girip çıktığım için biliyorum: Cezaevlerinde çocuklara karşı dayak özelliği var. Koğuşa götürülürken dövülüyor, temizlik yaptırılıyor çocuklara. S. çok korkuyor şu anda. Kendisine bir şey olacağını düşünüyor. Gardiyanlar da sürekli bağırdığı için, her an başına bir şey gelecek korkusu yaşıyor.

Duruşması ne zaman yapılacak?

23 Nisan Çocuk Bayramı'ndan üç gün önce. Kamu malına zarar vermekten altı ayla iki yıl arası, polise mukavemetten de altı aydan üç yıla kadar hapsi isteniyor. Gösteri ve yürüyüş kanununa muhalefetten, örgüt lehine propaganda yapmaktan da yargılanıyor. Hepsini toplasan dört-beş sene tutuyor.

Öğrenci miydi S.?

Lise öğrencisi. Polis gözaltına aldığı anda emniyete götürmek zorunda, ama önce dövüyorlar, sonra götürüyorlar. S. döndüğünde nasıl okula devam edecek, bilemiyoruz. Ben de okumadım, ama benimki ekonomik sebeplerden.

Siz neden tutuklanmıştınız?

DTP'nin gençlik komisyonunda çalışıyordum. Basın açıklamasından dolayı tutuklandım. Bir seferinde dört, birinde üç, birinde de dört buçuk ay kaldım. Potansiyel suçlu olarak görülüyoruz. DTP'de yer alanlar doğrudan PKK'de yer almış gibi kabul ediliyor. Oysa DTP çizgisinde olan her insan, öbür çizgide olmak zorunda değil. Bir bayan arkadaşı burada hastaneye getirmişlerdi, cezaevinden. Kulağından dolayı. (15 yaşındaki B.E.'yi kastediyor) Askerler doktora "bırakın patlasın kulağı" deyince, doktor da "biz ne yapacağımızı biliriz" diyor. O çocuk bu durumda devlete düşman gözüyle bakıyor tabii. Basın açıklamasıyla sesimizi duyurmaya çalışıyoruz, ama basın açıklaması da suç görülüyor. Ben hakkımda açılan davaların sayısını bile bilemiyorum. Cezaevine boşu boşuna girip çıktıktan sonra dava açmayı düşünüyorsun, ama potansiyel suçlu görüldüğün için bunu yapmaya cesaret edemiyorsun. Ben bir tazminat davası açtım, ama üç yıldır bir sonuç alamadım. İçeri alındığımda 22 yaşındaydım. O dört aylık hapis süreci insanı çok zorluyor. Suçsuz yere tutuklanman öfke yaratıyor. İçinde bir zihniyet değişimi oluyor. S. çıktığında da benim gibi, öfke duymaya başlayacak. Giderek diyorsun ki, ben niye bu topraklarda yaşıyorum? Aynı devletin altında yaşıyoruz, beraber kurmuşuz bu ülkeyi. Ama sana ayrı, öbürüne ayrı muamele çekiyor. Gördüğüm haksızlığa rağmen hep yasal siyaset içinde oldum; farklı şeylere de yönelebilirdim. Nitekim tutuklanıp bırakıldıktan sonra farklı yerlere katılım yapanlar da oldu. Doğru mu yapıyor, yanlış mı, onun psikolojisine bakılarak değerlendirilebilir.

Adana’da Kürtlerin yaşadığı bölgelerde çocukların sosyal hayatı nasıl? Çocuklar hangi ortamlarda politize oluyor? Katıldıkları eylemler, politize olduklarını mı işaret ediyor?

Adana’da en fazla hırsızlık, Kürtlerin yaşadığı bölgelerde oluyor. Fuhuş, esrar, suç eğilimi... Suçun en fazla yaşandığı ve yaşanmasına izin verilen yerler Kürtlerin yaşadığı bölgeler. Esrar satan da Kürttür, hırsızlığı yapan da Kürttür. Ama insanları göç ettirmişsin, geldiği yerde herhangi bir iş güç vermemişsin. Devlet olarak insanları suça zorluyorsun. Adana’daki Kürt mahalleleri, bütün pisliğin dolaştığı mahalleler. Ben birebir bunu yaşıyorum. Emniyet hepsini biliyor. Kimin esrar sattığını, fuhuş yaptırdığını, hırsızlık çetelerini tek tek biliyorlar. Ama devlet diyor ki, bunlar kendi haklarını savunmasınlar da ne yaparlarsa yapsınlar! Esrar suç değil, ama basın açıklamasına katılmak suç. Bu nasıl bir mantık, anlayamıyorum. Bizimkiler kırk yıl önce Mardin’in Ömerli ilçesinden gelmişler buraya, iş amacıyla. Son on-onbeş yıldır ortam tamamen değişti. Sadece Adana’da değil, akrabaları ziyarete arada bir gittiğimiz Mersin’de de aynı, Antep’te ve Diyarbakır’da da aynı, İstanbul’da da aynı. Kürtlerin yaşadıkları bölgeler, aynı zamanda bataklık olan yerler. Bu, Kürtlerin kültürüyle ilgili değil ki. Aynı duruma Türkler de zorlansa, aynı sosyal ortam ortaya çıkar. Diyarbakır’da disko misko mantığı yoktu, ama artık var.

Aileler, serbest bırakılan çocuklarını korumak için neler yapıyor?

Koruma mantığına giren aileler var. Ama Kürt mahallelerindeki ortamda çocuğunu koruman imkânsız. Çocuk boyutunda baktığında, hemen her aileden en az bir kişi mutlaka içeri girip çıkmıştır. Artık aile de umursamıyor çocuklarının halini. Çünkü anne-babalar da içeri atılıyor. Bu sorun Kürtlerin olduğu her yerde yaşanıyor, ama medyaya yansımıyor. Dikkat edersen, basın her zaman polisin bulunduğu taraftan çekim yapar. Polisin yaptığını görmez veya görmek istemez. Biz demiyoruz karşı taraftan çekim yapsın, ama ortasına gelip çekim yapsın. Basın hep diyor eylem yaptılar. Ama bir basın açıklamasının niye eyleme dönüştüğünü hiç yazmıyor, göstermiyor. Hâlbuki o süreçte yaşanan bir zorlama var, insanlar tepki gösterince olaylar çıkıyor.

Cezaevi koşulları nasıl?

Türkiye gündemine göre değişiyor. Mesela diyelim ateşkes oldu, o zaman bizimle daha iyi diyalog kuruluyor, baskılar azalıyor. Ama çatışmalar hızlanınca, bir de bakıyorsun, telefon kısıtlaması getiriliyor, görüş günlerinde zorluk çıkartılıyor. Yani adalet gündeme göre değişiyor.

20 YAŞINDAKİ S.O.'NUN BABASI MÜSLÜM TAŞ

Bir yandan açlık, bir yandan tutsaklık

20 yaşındaki S. T., 15 Şubat'ta bir hasta ziyaretinden dönerken gözaltına alındı ve tutuklandı. Kızını cezaevinde ziyaret edemeyecek kadar yoksul olan babası Müslüm Taş'ı dinliyoruz.

Kızınız S. ne zaman gözaltına alındı?

Müslüm Taş: Kızım ilk defa “êdî bese” (artık yeter) kampanyasında gözaltına alındı. Partiden (DTP) arkadaşlarla beraber matbaaya gitmek için çıkmış. Üç gün gözaltında kaldı, herhangi bir şey olmadığı için bırakıldı. 15 Şubat'taki etkinlikler sırasında, hasta ziyaretinden dönerken Koza mahallesinde tekrar gözaltına alındı. Gözaltı gerekçesi örgüt propagandası. Ama üzerinde herhangi bir görüntü,

kâğıt, bir şey yok. Mahalle ortasında yere devirip dövüyorlar, vuruyorlar. Üç gün emniyette sorgulandı. Tutuklanması için hiçbir gerekçe olmamasına rağmen, tutuklandı. 15 Şubat'tan bu yana tam iki ay geçti, kızım hâlâ Karataş Cezaevi'nde. Duruşması Mayıs'ın 25'inde. Fakat savcının iddianamesini bilmiyoruz.

Avukatınız durumu nasıl değerlendiriyor?

Ayıp değil, paramız olmadığından avukat tutamadık. Partinin avukatı başta gidip görüştü, ama iddianameyi alabilmesi için vekâlet vermemiz gerekiyor. Vekâlet verebilmemiz için de 100 liraya ihtiyacımız var. Ben üç senedir boş geziyorum. 100 lirayı veremediğimizden avukat tutamadık. Açıkçası, şimdi bana deseler “vekâlet 10 lira”, onu bile veremem. Cebimde çay içecek param yok. İki çocuk okuyor, ev kira... Tarla işi olduğu zaman hanım gidiyor, ama bu sezon daha iki gün gidebilmiş. O da toptasan 30 lira. Evdeki çocuklara ekmek almak lâzım.

Görüşe gittiğinizde neler anlattı S.?

Açıkçası daha görüşüne bile gidecek param olmadı. İki aydır yüzünü görebilmiş değilim kızımın. Çünkü cezaevi Karataş ilçesinde. Gidiş-geliş 10 lira tutuyor. O bile yok yani. Ama yatıp çıkanlara sordum, morali iyiymiş. Hiçbir suçu yok ki. Emniyette işkence görmesi moralini bozmuş tabii. Kendisine 1 lira dahi yollamış değilim. Arkadaşları bakıyor. Perşembe günü gene görüşü var; kara kara düşünüyorum, nasıl gidebilirim diye.

Daha önce ne iş yapıyordunuz?

Tarlacılık, kahvecilik gibi işlerde çalışıyordum. Aslen Urfa - Suruçluyuz. 1963'ten beri buradayız. Rahmetli babam imkânsızlıktan dolayı buraya göç etmiş... Kızım ilkokulu bitirdikten sonra imkânsızlıktan devam edemedi. Okumasını çok istiyordum,

olmadı. Şu an okuyan iki çocuğuma da diyebilirim ki altı aydır değil 1 lira, 25 kuruş bile vermiş değilim. Bu vaziyette okuyan çocuğun psikolojisini bilemezsiniz. Bu ekonomik koşullar, siyasî koşullar ne okumana, ne de yaşamana izin veriyor. Gene de kimliğimizden, onurumuzdan taviz vermiyoruz. Ama kızımın bir suçu yok. Fakat bu ülkede, devlet nazarında kimliğin belliyse, kişiliğin de bellidir. Kimliğin belli olduktan sonra, suç yapıp yapmaman önemli değildir. İllâ sana bir toka takarlar. Ben 1974'ün ortaokul mezunuyum. Şu an için bir üniversite mezunu demektir. Ama görüyorsun halimi. O zaman ortaokulu bitirenler devletin her kademesinde memur olabiliyordu. 1980'de polis imtihanlarına katıldım, yazılı ve sözlü imtihanları kazandım. Dosyam Ankara'ya gitti, geldi. Üstüne kırmızı bir çizgi çektiler, iade ettiler. Almadılar beni. O gün bugündür, herhangi bir devlet kurumuna başvurmuş değilim. İmtihanları başarıyla kazandıysam, sağlığımda bir sorun yoksa, gene de alınmadıysam, demek ki devlet diyor “kardeşim, sana bu kapıda ekmek yoktur”. Bir defa olsun gözaltına alınmamış biri olarak, kızıma bunlar dayatılıyorsa, bundan nasıl bir anlam çıkarmalıyım sizce?

Kaç çocuğunuz var?

S. içerde, oğlan berber, ikisi okula gidiyor, biri de daha küçük. Ben bunları sadece kendim için söylemiyorum, toplum olarak yaşıyoruz bunu. Herkes aynı acıyı yaşıyor. Bir yandan açlık, bir yandan tutsaklık... Valla bazen hırsızlık düşünüyorum, gasp düşünüyorum, ama gücüm yetmiyor. Adana'da bu kadar gasp ve hırsızlığın olmasının sebebi, insanların bu duruma düşürülmüş olmasıdır. T.C.'nin bir atasözü var: Aç kalan köpek fırın deler. Çoluk çocuğunu okutamayan, cezaevinde ziyaretine dahi gidemeyen bir baba, ne yapar? Bence sizin gelip bu soruları bize sormanız yanlıştır. Gidip devlete sormanız lâzımdır. Ne düşünüyorsun devlet, kendi vatandaşın hakkında? Son iki sorunuza bakalım: Daha önce ne yapıyordunuz? Kaç çocuğunuz var? Bu iki soruyu gidin Ankara'da devlete sorun. Bu halk için daha önce ne yapıyordun? Bu halkın nüfusu ne kadardır? Bir soru da ben sorayım devlete: Bu nüfusu azaltmaya mı çalışıyorsun? Bizim başımıza ne getirmek istiyorsun? Çocuklarımızı bu yaşta zindana atmakla nereye varmaya çalışıyorsun? Ben tam bir buçuk yıldır yeşil kartımı onaylattıramamışım. Üç aydır gidiyorum, dilekçeme cevap almıyorum. İptal etmişler yeşil kartımızı. Bir suçum varsa, söyle, “sen şu suçu işledin, yeşil kartın iptal”. Ama bir suçum yok, evim yok, barkım yok...

Kızınızın 25 Mayıs'taki duruşması nerede yapılacak?

Onu da bilmiyorum ki.

Baro çocuğunuza avukat atamadı mı?

Atamışlar, ama nasıl? Ne kendisinden gidip bilgi edinebiliyorsun, ne akıl danışabiliyorsun. Ancak kendisi mahkemeye çıktığında gidip beraberinde duruşma salonuna girebilirsin, o kadar. Dosyanın içeriğini göstermedikten sonra baro avukatı ne işe yarar? Tamamen göstermelidir. Devlet sırf kendisini adaletli göstermek için baro avukatı çıkarmıştır. Bize bir faydası olacağını düşünmüyorum.

Kızınızın gözaltına alındığı haberini duyduğunuzda ne hissettiniz?

Sizin kızınız boşu boşuna gözaltına alındığında ne hissederseniz, aynı şeyi hissettim. Tamam, bir suç işlemişse kızım, üzülmem. Derim kendi düşen ağlamaz. Ama kızım hasta ziyaretinden dönüyor. Yakalıyorsun mahalle ortasında, saçından çekiyor, yatırıp dövüyorsun. Bir baba bunları duyduğunda ne hisseder? Tutuklanan, işkence gören bir kız ne hisseder?

Kızınız örgüt üyeliğinden mi tutuklandı, propagandadan mı?

Bilmiyorum ki. Propaganda üyeliği mi, üyelik propagandası mı?.. İkisini birbirine karıştırıp büyük ceza almasına çalışıyorlar. O yüzden çocuklar hep ömürlerinden fazla cezalarla yargılanıyor. Kızımın üye olduğuna veya propaganda yaptığına dair emniyetin elinde bir tane bile delil yoktur. Hâkime soracağım: “Şu kıza bir sor hele, üyelik ne demektir, propaganda ne demektir? Sor hele, biliyor mu bunları!” DTP’ye gitmek suçsa, o bizim suçumuz değil ki, devlet serbest bırakmış, gitmişiz. Yoksa, kökten kapatın. Kimse de gitmez o zaman. Hasta ziyaretine gitmek suçsa, evlerimize kilit vurun, hiçbirimiz dışarı çıkamayalım.

S.’nin tutuklanması ailenizi nasıl etkiledi?

İlk defa böyle bir şeyle karşılaşyoruz. Hepimiz şoktayız. Ne bir deneyimimiz var, ne bir bilgimiz var... Ha, ellerinde kızımın ilgili bir ses kaydı, bir resim, bir video kaydı varsa, tamam deriz, bedel neyse öderiz. Ama bu bedeli ödemek için hiçbir suç işlemiş değil kızım. DEP’ten bu yana yasal olarak parti üyesiyim, ama bir kez olsun gözaltına alınmış veya bir suça bulaşmış değilim. Demek ki böyle bir amacımız yoktur. Çocuklarım da öyledir. Bu ülkede yasal bir partiye üye olmak suç değil ki. Kimi DTP, kimi MHP, kimi CHP, kimi AKP üyesidir ve kendi görüşünün propagandasını yapar. Suç olmadığı sürece kimseyi hapse atamazsın. Ha, diyorsan ki “yasal siyaset de yasak”, o zaman kapatın kökten DTP’yi. Sonra da deyin ki, “siyaset yasak, parti yasak, sevgi yasak, sempati yasak”... Diyorsunuz aile neler yaşıyor. Annesi perişan vaziyette. Annesinin çok ağrına gidiyor. Haftalardır sabahlara kadar ağlıyor. Diyorum ki, “ilk kez bizim başımıza gelmiyor, sakın ol”. Ama diyor ki, “benim kızım suçsuz yere içeri atılmış”. Suç işlese, bu kadar üzülmezdik. O zaman kızımızı destekler veya desteklemezdik, o ayrı mesele. Ama bu kadar üzülmezdik. 20 yaşında bir kızın mahalle ortasında saçından çekilip yerlerde sürüklenmesi, işkence görmesi, tekmelenmesi çok zoruma gitti. Suç yok, delil yok, hapis var. Bu psikolojiyi nasıl atlatacağız, bilemiyorum. Duman ettiler hayatımızı.

S. serbest bırakıldıktan sonra ne yapacaksınız?

Bence bir anket yapsalar, hile yapmasalar, bu ülkenin yüzde 75’i bir gece içinde taşınıp bu ülkeyi terk etmek istediğini söyleyecektir.

15 YAŞINDAKİ O.A.'NİN ANNESİ MERYEM ARGAVAN

Bu yaşantı değil, cehennem azabı

15 yaşındaki oğlu O. okuldan dönerken gözaltına alınan ve tutuklanan Meryem Argavan, 2005'ten beri kocasına ulaşamıyor. Dev-Yol davasından on yıl hapis yatan kocası Ayhan S.'nin devlet tarafından kaybedildiğini düşünen Argavan, herhangi bir eyleme katılmadığı halde üç buçuk ay hapis yatan ve yargılanma sonucu dört yıl iki ay ceza alan oğlunun yaşadığı travmayı, polislin kendisine sunduğu “çözüm yolunu” ve korkularını anlatıyor...

Meryem Argavan: Oğlum O. 15 yaşında. Okuldan gelirken yakalıyorlar. Meğersem oralarda eylem meylem varmış. Gözaltına alıyorlar. Üç buçuk ay yattı. İşkence gördü. Çocuk cezaevindeyken söylemedi bunu, “telefon dinleniyor anne” diyordu. Dedim, dinleniyorsa dinlensin. Ben anneyim, oğlumun işkence görüp görmediğini merak etmem en doğal hakkımdır. Fakat korkudan cezaevinden çıktıktan sonra söyleyebildi ancak. Yavrumu çöktürmüşler, soymuşlar, dizlerine vurmuşlar. Adaletle bak! İki çocuğum var. Aslen Kayseriliyim, beyim Adanalı. Ben Kürt Alevisiyim, ama PKK'yla bir şeyimiz yok ki. Çocuğun üstüne PKK diye yazdılar. Çocuğum lise öğrencisi. PKK'yla ne alâkası olabilir? Çocuğumun psikolojisi bozulduğu için hapisten çıktıktan sonra okulu bıraktı. Çocuğun koltuğunun altında kitapları var abisi! Üstelik, bırakırlar diye polise Kürt olmadığını söylemiş.

Başkasını kovalıyormuş polis, bizimki kaçmamış. Emniyete götürdüklerinde haberim oldu. Okuldan dönmeyince merak ettim. Eylemin içine girdim, polislin içine girdim, Şakirpaşa polis karakoluna girdim. Kendim araştırdım ve öğrendim gözaltına alındığını. Gittim söyledim polise, ama bırakmadılar. Çocuk Şubesi'ne gittim. Dediler ki “paran varsa, adamın varsa uğraşabilirsin”. Dedim bu adalet mi! Ne adamım var ne param, o zaman hapse mi girecek oğlum! Girdi işte. Üstünde öğrenci kıyafeti vardı. Benim de psikolojim bozuldu. İkimiz de tedavi görüyoruz İnsan Hakları Vakfı'nda. Çocuğuma işkence yapıldığında bir polis gülüyormuş. Topuğunu kaldırtıp parmak ucu üstünde tutmuş ve sırtına vurmuşlar. Oğlum bayılmış. Çocuk bir gün hastanede yatmış, ama nerede yattığını hatırlamıyor. Kürkçüler Cezaevi'nde beş gün kaldı, sonra Pozantı Cezaevi'ne nakledildi. Kürkçüler'de bayağı işkence ve küfür yemiş. Apo'nun o gün sakalı mı kesilmiş, saçı mı, bilmiyorum. Herkes eyleme çıkmış. Oğlum da okuldan dönmüş... Yaa... Çocuk üstelik. Dört yıl iki ay ceza verildi. Yani oğlum tekrar hapse girecek. 15 yaşındaki çocuğu siyasî olarak yargılıyorlar. Çocuğumu

okulundan ettiler, psikolojisini bozdular, bir de televizyonda “çocuklar okula gitsin” diyorlar. Durumu şu an hiç iyi değil. Birine teslim ettim, yardımcı olsun diye. Çocuk gezip dolaşıyor. İçine kapanık, bazen vahşileşip bağırıyor. Evi terk etti. Dışarıda, sokakta yatmış üç gece. Arayıp buldum, getirdim. Çocuğumun, babasından dolayı zaten psikolojisi bozuktur. Babası on yıl cezaevinde yatmıştı, Dev-Yolcuydu. Diyorum ki, acaba babasından dolayı mı çocuğumu götürdüler? Oğlum uykuda konuşuyor, kâbus görüyor. Sorumlusu devlet mi, annesi olarak ben miyim? Bilmiyorum. Çocuğu yetiştirip bu yaşına getirmişim, hiç dövmemişim. Sen alıp işkence ediyorsun. Oğlum adam mı vurdu da dört yıl iki ay ceza alıyor? Bakalım onların çocukları aynı işkenceyi görsün, sebepsiz yere ceza alsın, dayanabilecekler mi? (ağlıyor) Savcısı da aynı, hâkimi de, devleti de. Elimden gelse bu ülkeden kaçacağım. Bir iğne deliği bile bulsam, kaçacağım, ama imkânım yok. Bu hayat mı Allah aşkına? Bu devlete nasıl güvenip bu ülkede yaşayayım? Sadece benimki değil, bütün çocuklar öyle. Niye bu ülkede böyle şeyler oluyor, anlamıyorum. Avukat tutacak param bile yok. Çocuk diye barodan girdi avukat, ama onun da bir faydası yok. Her gün ağlıyorum, her şeyi unutuyorum, gözüme uyku girmiyor. Bir işyerine koydum, çalışsın, belki iyi gelir diye. Duramıyor ki. Öbür çocuğum 11 yaşında. Onun için de korkuyorum. Onun da başına aynı şey gelecek. İşte 23 Nisan geliyor, ama ben çocuğumu niye yollayayım ki 23 Nisan’a? Oğlumun gözaltına alındığını öğrenince kendimi kaybettim. Gecedan sabaha kadar koşturdum bulmak için. Cezası kesinleşti, ama kabullenmek istemiyor bu cezayı. Eve polis gelip soruyor bazen. Akşam oğluma anlattığımda, heyecanlanıyor, ayağa kalkıp telaşlanıyor, uyuyamıyor. Aile olarak perişan haldeyiz. Maddî durumum sıfır. Ne yapmam lâzım bu durumda? Kim elimden tutacak? Yalnız bir kadını, elimde iki çocuk var. Bir dükkânım var, gıda üzerine. Ama dükkânın içinde hiçbir şey yok. Dükkânın ortasına bir perde çekmişim, bir tarafta eşya, bir tarafta da bizim yataklarımız; orada yaşıyoruz. İnsanlar hep markette alışveriş yaptıkları için satış yapamıyoruz. Sosyal yardımlar için başvurdum, ama bir şey alamadım. Galiba sadece kendi adamlarına bu yardımları yapıyorlar, bilmiyorum. Dosya hazırlayıp veriyorlar, alıyorlar yardımı, ama ben alamıyorum. Sürünüyorum yani. Ortaokulu bitirdikten sonra ailemle 1982’de geldim Adana’ya. 1992’de evlendim. Ailemden kimse yok şu an. Kimi Almanya’ya gitti, kimi başka yerlere. Onlar da siyasîydi, Halkın Kurtuluşu’ndan. Beyim Dev-Yol’dan on yıl yattı. Şu an kayıp. Devletten şüpheleniyorum. Dilekçe verdim her yere, ama takipsiz diye sonuç geldi. Polis bazen gelip soruyor, sıkıştırıyordu beni. O yüzden, beyimin kaybolmasından bir yıl sonra boşanma davası verdim, polis beni rahat bıraksın diye. Evliliğim çok iyiydi, komşularıma da sorabilirsiniz. Korkudan söyleyemiyorum beyimin kaybolduğunu. Boşandım diyorum sadece. Acaba çocuğum babası yüzünden mi bu hale getirildi? Bilmiyorum... Yaz tatilinde çocuklarımla birlikte Kayseri’deki köyümüze gitmiştim. Tatil için değil, çökelek, peynir filan getirmek için. Haber geldi, Ayhan yok dediler. Temmuz 2005’te oldu bu olay. Daha önce Almanya’ya kaçıp siyasî ilticada bulundu. Kabul olmayınca geri döndü. İki ay sonra da kayboldu işte. Almanya’daki akrabalarımıza sordum, onlar epeyce aradılar, ama yok. Her yere

dilekçeler verdim. Başına bir iş gelmese, mutlaka arardı bizi. Dört yıl oldu, çocuklarıyla konuşmuş değil. Devletten şüpheleniyorum açıkçası. O kaybolunca psikolojimiz bozulmuştu. Şimdi ikinci defa bozuldu. Tutunacak tek bir dalım yok. İmkânım olsa, hemen giderdim bu ülkeden. Polis diyor ki “evini sat, çık o Kürtlerin içinden”. Kürtlerin içinden çıkmam bir çözüm mü? 25 yıldır bu mahalledeyim. Başıma bir şey geldiğinde onlar gelip yardım ediyor. Şimdi başka bir yere gitsem kim bana bakacak? Tanımadığım insanlar yardım etmez ki bana. Nefret ediyorum herkesten. Bu yaşantı değil, cehennem azabı.

İHD ADANA ŞUBE BAŞKANI ETHEM AÇIKALIN

Böylesi 12 Eylül’de yoktu

2006 yılında Tayyip Erdoğan’ın “kadın da olsa, çocuk da olsa cezalandırılacak” demecinden sonra mahkemeler yeni TCK’yı sonuna kadar zorlamaya başladı. İHD Adana şubesinden Ethem Açıkalm, “yasal hukuksuzluğun” boyutlarını anlatıyor...

İlk karşılaşmamızda emniyetin kendi içinde bir soruşturma başlattığını ve bu konuda sizin de bilginize başvurduğunu söylediniz. Bu, Adana Emniyet Müdürlüğü’nün, polisin işkence ve kötü muamelede bulunmasına engel olmak için başlattığı bir girişim mi?

Ethem Açıkalm: Çocuklara işkence yapıldığı haberleri kamuoyuna yansıyınca, kendilerince, işkenceyi araştırmak üzere bir komisyon oluşturmuşlar. Bize bu iddiaları araştırıp işkence yapan polisleri cezalandırmak istediklerini söylediler. Fakat bize yapılan şikâyet başvurularının örneklerini de istediler. Bize yapılan işkence şikâyetlerini elbette kendileriyle paylaşabileceğimizi, ancak evraklarımızı paylaşamayacağımızı söyledik.

Basında bütün iddialar yer alıyor zaten.

Bu komisyon çalışması sonuçlandı mı?

Yaptıkları bir açıklamada, işkence olmadığını söylediler. Ancak, hazırladığımız 2008 İnsan Hakları İhlalleri Raporu’nda, özellikle çocuklara gözaltı süresince işkence yapıldığını vurguluyoruz. Ayrıca, başka bir hak ve hukuk ihlâli daha yapıyor çocuklarla ilgili: Normalde, bir çocuk, hangi suçtan olursa olsun, gözaltına alındığında Çocuk Şubesi’ne götürülür. Adana’da eylemlerde gözaltına alınan çocukların hepsi önce Terörle Mücadele’ye götürülüyor, ifadeleri alınıyor, sonra Çocuk Şubesi’ne teslim ediliyor.

Çocuk Şubesi’nde işkence veya kötü muamele olduğuna dair duyumlar alıyormusunuz?

Çocuk şubelerinde de işkence oluyor. Çocukları Adli Tıp'a getirip götürürlerken kelepçeliyorlar mesela. Biz bunu kamuoyuna taşıdıktan sonra İçişleri Bakanlığı devreye girdi. İki aydır bu uygulamaya son verildi. Fakat cezaevine götürürlerken çocukları, mutlaka dayak atıyorlar. Çocukların geçici olarak kaldığı Kürkçüler Cezaevi'nin girişinde mutlaka dayak var. Hele bir çocuk ikinci defa hapse giriyorsa, iş daha da ağırlaşıyor. Her şeyi bir kenara bırakın, bu tutukluluk süreci, dayak ve işkence olmasa da büyük bir insan hakkı ihlâlidir. Çünkü bunlar, her şeyden önce çocuk. Ayrıca, çocuklar en erken 80 gün sonra mahkemeye çıkarılıp tahliye ediliyorlar. Uluslararası sözleşmelerde çocuk suçlular için en son seçenek olarak tutuklamadan söz edilir. Türkiye'de ise yapılan ilk şey, tutuklamadır. Dolayısıyla, burada bir hukuk katliamı yapılıyor.

Bir eylemde yakalanan bir çocuk hangi suçtan mahkemeye sevk ediliyor?

Çok nadiren, en düşük cezayı öngören “örgüt adına propaganda yapmak” suçundan yargılanıyor çocuklar. Dediğim gibi, nadiren oluyor bu. Çoğunlukla örgüt üyeliğinden yargılanıyorlar. Polis tutanaklarına, gizli tanık ifadelerine dayanarak çocuklar için daha fazla ceza verme yollarını arıyorlar. Böylece, sadece taş atan bir çocuk, hem propaganda, hem üyelik, hem devlet malına zarar, hem de görevli polise mukavemetten yargılanıyor. O zaman da ortaya astronomik cezalar çıkıyor. Üstelik bu cezaların hiçbiri ertelenmiyor, çünkü “nasıl olsa bu çocuklar bu suçları tekrar işleyeceklerdir, o yüzden cezalarının ertelenmesine gerek yoktur” diye düşünüyor yargı. Yargı, Türkiye'nin en önyargılı birimidir. Olaylı geçsin veya geçmesin, herhangi bir eylemde gözaltına alınan her çocuk, tutuklandığında mutlaka üyelikten veya propagandadan tutuklanıyor. Şunu çok içtenlikle söyleyebilirim: Gözaltına alınan çocukların hemen hepsi, gözaltına alınıp cezaevindeki koşuşuna bırakılana ve son kertede ilk mahkemede tahliye edilene kadarki süre boyunca, işkence ve kötü muameleye maruz kalmıştır. Türkiye'yi önümüzdeki dönemde zor zamanlar bekliyor. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'yi bu yaptıklarından dolayı mahkûm edecektir.

Polise taş atan veya pankart, bayrak taşıyan çocuklar yaptıklarının suç olduğunun farkında mı? Adli Tıp'tan alınan “yeterlilik raporlarının” çoğunda, çocukların eylemlerinin suç teşkil ettiğinin farkında olduğu belirtiliyor. Bu raporlar sizce doğruyu yansıtıyor mu?

Bir çocuğun bilinç düzeyini ölçmek için tam teşekküllü bir hastanede, uzman hekimlerden oluşan bir heyetin çalışma yürütmesi gerekiyor. Oysa Adana'da yapılanı söyleyeyim size: Polis gidiyor doktora, “şu çocuk için bir tane ‘faik meyiz raporu’ yaz” diyor. Yazıyor doktor. Bazen çocuğa soru bile sorulmuyor. Bazen de “niçin bu eyleme katıldın” diye sorunca doktor, “Öcalan için katıldım” yanıtı alıyor. Tamam, o zaman bu çocuk yaptığı işin suç olduğunun bilincindedir diye rapor yazıyor doktor. Pek çok çocuk polise taş atmanın suç olduğunu bilir, tamam. Ama bunun örgütlü bir suç olduğunu ve cezasının ağır olduğunu bilemez. Savcıların hazırladıkları iddianamelere bakın, çoğunda hiç delil göremezsiniz. Tek delil polis tutanaklarıdır.

İddianamelerde artık “gizli tanıklar” da yer alıyor...

Evet, o çok önemli. Gözaltında iki gün kaldıktan sonra serbest bırakılan 15 yaş altı üç çocuk vardı. Davaları sürüyordu ve iddianamelerinde her biri için 17'şer yıl hapis cezası isteniyor. Üstelik iddianamenin tek kanıtı, gizli tanık ifadesi! Savcı bu gizli tanığın doğruları söyleyip söylemediğini, gözaltına alınan çocuklarla herhangi bir ihtilafı olup olmadığını sorgulamıyor. Gizli tanık bu çocukları sevmediği için iftira atmış olamaz mı! Neden çocukların aleyhinde olan her şey yargıçlar tarafından büyük ilgi görüyor, gerçekten anlayamıyorum. Hayatım boyunca, bu üç çocuk için hazırlanan iddianameyi unutmayacağım. Bu iddianame tarihî belge niteliğindedir; bir kara sayfadır. Üstelik, bu çocuklar aleyhinde gizli tanıklık yapan kişi de bir çocuk. Gözaltına alınan çocuklarla daha önce kavga ettiği bilgisine ulaştık. Tanıklık yapan da, 17 yıl hapsi istenen de aynı sınıfta okuyorlar. Adana, özellikle Kürt çocukları için tam bir cehenneme dönüşmüş durumda. Bu çocukların çoğu öğrenci, cezaevinden çıktıktan sonra çoğunlukla okulu bırakıyorlar. Devlete dair her şeye büyük öfke duyuyorlar. Meslek lisesi öğrencisi bir çocuk beş aydır cezaevinde tutuluyor. 12 Mart'ta duruşması görülecekti, mahkeme cezaevine yazı yazmayı unutunca çocuğun duruşması 12 Mayıs'a ertelendi. Burada çocuklar için işler böyle yürüyor. Gözaltına alındığı andan itibaren çocukların her türlü açığı tutanaklara geçiriliyor, savcının önüne bir dosya yığılıyor; mahkeme duruşma için çocuğu cezaevinden istemeyi unutuyor!

Polis, özellikle çocukları mı yakalayıp gözaltına alıyor? Niye hep çocuklar görünür oldu?

Çünkü yetişkinler kaçabiliyor, ama çocuklar kaçamıyor. Yoksa polis mümkünse büyükleri gözaltına alır. Ama çocukları yakalamaları çok kolay. Öte yandan, Türkiye basınında işlendiği gibi bu çocuklar örgütlenmiş veya para

verilerek eylemlere katılmış değil. Gidelim şimdi mahallelerine, bir basın açıklaması yapalım, hemen birikmeye başlarlar. Çocuklar için bir eğlence adeta. Ama hapse girip çıktıktan sonra kafaları başka işlemeye başlıyor. Ailelerine bakın: Yoksulluk, işsizlik, açlık, sefalet diz boyu. Bu ailelerin çoğu, köy yakmalar sonucu buraya göç etmek zorunda kalmış. Adana'nın kızgın güneşi altında 12 saat çalıştığında aldığı para 15 lira. Ayrıca, Kürtlere karşı milliyetçi öfke de büyük. Ama Kürtlerin sayısı fazla olduğu ve koloni şeklinde yaşadıkları için pek yavaşamıyorlar. Başka mahallelerde yalnız yaşayan Kürt ailelerin başına gelenleri de biliyoruz.

Neler oldu?

Dayak yiyenler oldu, evi basılan oldu...

Adana'da şu anda kaç çocuk tutuklu?

Sürekli sirkülasyon olduğu için kesin bir sayı vermek zor. Şu an itibariyle 52 çocuk içerde. Tutuklu ve tutuksuz yargılanan çocukların sayısı toplam 153... 33 çocuğun mahkemesi bitti ve toplam 229 yıl ceza aldılar. Dosyaları Yargıtay'da; Yargıtay

muhtemelen kararları onaylayacak ve çocuklar cezaevine konacak. Zaten şu an Kürkçüler Cezaevi, Karataş Kadın Cezaevi tıklım tıklım.

Aynı eylemlerde yetişkinler de gözaltına alınıp tutuklanıyor, ama son zamanlarda esas olarak çocukların tutuklanmasına tepki gösterildi. Aynı çocukların anne-babaları da alınıp hapsediliyor. İHD olarak çalışmalarınızda işin bu yönüne de ağırlık veriyor musunuz?

Elbette, bizim için çocuklar önceliklidir, ama yapılan bu muamelenin kendisi zaten büyük bir hukuk skandalıdır. Yeni TCK öyle bir kanun ki, devlet herhangi bir basın açıklamasını, toplantıyı yasadışı ilan edip seni tutuklayabiliyor. İnanılmaz bir durumla karşı karşıyayız. 12 Eylül döneminde bile böyle bir şiddet sarmalı yoktu. 12 Eylül’de cezaevindeki insan sayısı 76 binken, bugün 110 bine ulaştı. Cumhuriyet tarihinin rekorunu kırmamıza vesile olan, yeni TCK’dır. Yapılan her eylem, her basın açıklaması yasadışı gösterildi ve önlerine her geleni gözaltına alıp tutukladılar. Nazi dönemini aratıyor bu uygulamalar.

TCK’daki hükümler yargıçlar tarafından farklı yorumlanıp çocukların lehinde kararlar verilemez mi?

Yasanın yargıçlar ve kolluk güçleri tarafından en kötü niyetle yorumlandığına hiç şüphe yok. Bunun temelinde de 2006 martında başbakan Tayyip Erdoğan’ın Diyarbakır olayları için “kadın da olsa, çocuk da olsa terörün maşası haline gelenler cezalandırılacaktır” açıklaması yatıyor. Adana’da iş daha da vahim. Çünkü Adana valisi İlhan Atış’ın çocuklara ve ailelere yönelik açıklamaları oldu. Vali, eylemlere katılan çocukların ailelerinin cezalandırılması, gerekirse yeşil kartlarının iptal edilmesi gerektiğini söylemişti. Vali açıkça suç işledi. Bu çocuklar zaten sokakta büyüyor. Ailelerin hepsi aç, yoksul. Eylemlere katılmayan çocuklar da çoğunlukla esrarkeş olmuş durumda. Medyaya yansıyor, polisle top oynayan çocuklar... Ertesi gün hayatını karartacağın çocukla maç yapmanın ne önemi var? Van’da çocuklar polisle maç yaparken, bir çocuk arkadaşından Kürtçe pas isteyince, çocuğun burnunu kırdı polis. Adana’da da aynı şey oldu. O.S. adlı bir çocuğun başına geldi olay. Polisle Gençlik Stadi’nda maç yapıyor çocuklar ve polis takımını yeniyorlar. Sabah maç yaptığı polis tarafından akşam eyleme katıldığı gerekçesiyle gözaltına alındı O.S. Sabah gol atan çocuk, akşam polisten gol yemiş oluyor. Çocuk üç ay yattı. Daha sonra örgüt üyeliği ve örgüt propagandasından ceza aldı. Şu anda psikolojik tedavi görüyor. Cezaevine giren çocukların psikolojisine kendim cezaevinde yatarken tanık oldum. Sapaşgılam gelen çocuğun nasıl çıldırdığını gördüm. Hele 18 yaşını doldurduktan sonra F tipine götürülen çocukların halini tahmin bile edemezsiniz. Üç kişiyle kalıyorsunuz, bir-iki ay sonra çatışmaya başlıyorsunuz. Yok bana ters baktı, yok burnunu karıştırdı... F tipi bu çocukları giyotin gibi parçalıyor. Çekmecelerimiz çocukların dosyalarıyla dolup taşıyor. Polis bazı çocukların eyleme katılıp katılmadığını öğrenmek için atletlerinin terli olup olmadığına, terli değilse kalplerinin hızlı atıp atmadığına, ellerinde taş taşıdığını belli eden toz olup olmadığına bakıp kanaate varıyor! Devlet cadı avında!

Söyleşiler: İrfan Aktan / Desenler: Arslan Eroğlu

TERÖRLE MÜCADELE KANUNU’NUN KISKACINDA ÇOCUK

Orantısızlık, ölçsüzlük, eşitsizlik

Çocukların maruz kaldığı hukuksuzluğun düzeltilmesi için çeşitli adımlar atıldı. Bunların başında DTP Şırnak milletvekili Sevaahir Bayındır’ın hazırladığı yasa değişikliği tasarısı geliyor. Ancak bu yasa değişikliğinin gerçekleşmesi de sorunları aşmaya yetmeyebilir. Meselenin hukuksal boyutlarını Çocuklar İçin Adalet girişimi çağırıcılarından avukat Mehmet Uçum’la konuştuk...

Terörle Mücadele Kanunu’nda (TMK) çocuklara ilişkin değişiklik ne zaman ve nasıl yapıldı?

Mehmet Uçum: TMK’da değişiklik 29 Haziran 2006’da yapıldı. Bu değişiklik bir yumuşamaya gidiş iddiasıyla çıktı. Eski TMK’da hak ve özgürlükleri daha fazla sınırlayan hükümler vardı. Değişiklikler yoluyla TMK, yeni Türk Ceza Kanunu (TCK) ve Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ile daha uyumlu hale getirilmeye çalışıldı. Hükümetin sunduğu değişiklik tasarısında çocuklarla ilgili düzenleme yoktu. Tasarı İçişleri Komisyonu’na gitti ve aynen kabul edildi. TMK’nın 9. ve 13. maddelerindeki çocuklarla ilgili değişiklik Adalet Komisyonu’nda eklendi. 9. maddede yapılan değişiklikle, terör suçundan yargılanan 15-18 yaş arası çocuklar

Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi’nin yetki alanından çıkarıldı, Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi’ne verildi.

Amaçlanan neydi?

Yasanın gerekçesi, “terör suçlarının aynı mahkemede yargılanması” diyor. Oysa çocuklara ilişkin korumanın temelinde yatan düşüncede suç esas değildir, suçlanan esastır. Söz konusu olan çocuk olunca, fiilden yola çıkarak düzenleme yapılmaz, failden yola çıkarak koruma yapılır. Yasadaki durum çocuk haklarıyla ilgili evrensel bir ilkenin ihlâlidir. Burada, suçun türüne bakılmaksızın koruma yükümlülüklerinin öncelikle uygulanmasını gerektiren “üstün yarar ilkesi” gözardı ediliyor. Konu çocuk olunca, hukukî yaptırımları çocuğa ilişkin koruma ilkelerini uyguladıktan sonra düzenlemek gerekir. Bunun bilinçli bir hukuk siyaseti tercihi olduğundan emin değilim. Bazen dar politik yaklaşımlardan veya bilgi yetersizliklerinden kaynaklanan sorunlarla karşılaşabiliyorsunuz.

Bunun masumane bir teknik yanlış olduğunu mu düşünüyor musunuz?

Değişiklik çabası içinde olunduğunda arka plandaki niyetler doğru tespit edilirse, değişikliğe ilişkin tutumlar da doğru tarif edilir. Sonuçlardan yola çıkarak analiz

yapmak yetmiyor her zaman, sürece bakarak bu değişikliği incelemek gerekiyor. Kendi içinde tutarsızlık yaratan bir durum var. Üç konuda çekincemiz olan BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne (ÇHS) ilişkin bu çekinceleri bu değişikliklerden önce kaldırmışız, detaylı bir Çocuk Koruma Kanunu çıkarmışız, çocuk mahkemelerimiz de var. Sistemi ilkesel olarak çocukların korunması gerektiği mantığı üzerine kurmuşuz. Hukuk siyasetinde farklı tercihler yapsaydık, bunlarda da ayak sürüyebilirdik. Fakat bu sisteme rağmen, 9. maddedeki terör suçu bütünlüğünden yola çıkarak çocukları ihmal eden bir sonuca varmışız. Bu tutarsızlığın üzerine gidilmesi gerekir.

DTP'nin önerdiği değişim çözümden uzak mı?

Sevahir Bayındır'ın değişiklik önerisine baktığımızda, o değişikliğin anlamlı, ama yetersiz olduğunu görüyoruz. Sadece TMK 9. ve 13. maddelerde değişiklik yapmak sorunu çözmez. Bu, bizi 2006'dan önceki duruma getirir.

2006'daki yasa değişikliğinden önceki durum neydi?

Değişiklikten önce, çok uzun olmayan bir süre de olsa, 18 yaşına kadar olan bütün çocuklar Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanıyordu. Ama yargılamada TMK'nın cezaî hükümleri geçerli olduğu için, 5. maddedeki artış hükümlerinin ve infaz rejimindeki hükümlerin uygulanması aynı şekilde devam ediyordu. Yani 2006 değişikliği olmasaydı da cezalandırma ve infaz bakımından sorun vardı. Bu sorunun 2006'dan başlayan bir sorun olarak takdim edilmesinde de hata var. Hukuk ikiye ayrılır: Şeklî hukuk ve maddî hukuk. Hukuk uygulamasının usûlüne şekil denir, hukuk uygulamasının içeriğiye orada uygulanan yaptırımlardır ve bu yaptırımların infazıdır, maddî hukuktur. Maddî ceza hukuku bakımından çocuklarla ilgili sorunlar TMK'nın kabul edildiği 1991 yılından beri var. Çünkü TMK 5. madde yüzünden son ceza üzerinden yüzde 50 artış yapılıyor. Bunların hepsi 2006'nın öncesinden, 1991 yılından beri varolan sorunlar... 2006 değişikliğine devam edelim. 13. maddenin gerekçesi çok daha tuhaf. Aynen şöyle: "Ancak terör örgütleri tarafından suça sürüklenen çocukların topluma kazandırılması amacıyla, hapis cezasını seçenek yaptırımlara çevirme ve erteleme yasağının bunlarla ilgili olarak uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır." Burada kastedilen çocuk, 18 yaşına kadar olan çocuktur. Bu gerekçeye rağmen yasaya giren hüküm, seçenek yaptırımları 15 yaşına kadar olan çocuklar için uyguluyor, 15 yaşından büyük, 18 yaşından küçük çocuklar için yasaklıyor. Yani gerekçe ile kural arasında bir çelişki var. Gerekçeye uygun kural yazılsaydı, tüm çocuklar yasaklamanın dışında kalacaktı. Bu da benim tezimi güçlendiriyor. Niyet okumak bizim işimiz değil, ama Adalet Komisyonu'nda muhtemelen Güneydoğu'daki çocukların özellikle Kürt sorununun öne çıktığı eylemlerdeki rolünden yola çıkarak tartışma yapılmıştır. O çerçevede caydırıcılık olsun diye böylesi düzenlemeler çıkmış olabilir. Bu genel bir hukuk siyaseti tercihi değil, sınırlı bir politik görüşün özel olarak Adalet Komisyonu'ndaki müzakerelere etkisidir. Amaç çocukları TMK kapsamında tamamen yetişkinlerle aynı sınıfa sokmak olsaydı, hükümetin önerdiği tasarıda bunlar yer alırdı.

Çocuklar bu durumdan hukuken nasıl etkileniyor?

Çocukların ceza hukukundaki yeri dediğimizde dört aşama var: Soruşturma, kovuşturma, cezalandırma ve infaz. Yani ceza hukuku uygulamasının bu dört aşamasında çocuğun yerine ilişkin bütün sapmaların düzeltilmesi lâzım. Soruşturma ve kovuşturma aşamasında TMK kapsamında itham edilen 15-18 yaşındaki çocuklar Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin ve savcılıklarının görev alanına veriliyor. Böylece ilgili soruşturmayı da, terörle mücadelede özel soruşturma usûlünü uygulayarak Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi başsavcılıkları yapıyor. Burada artırılmış gözaltı süreleriyle, yakınlarla haber vermedeki sınırlamalarla, avukat sayısına ve görüşüne ilişkin sınırlamalarla ve tutukluluk süresinin 2010 sonuna kadar üst sınır olmadan uygulanmasıyla, 2011'den itibaren ise iki kat uygulanacak olmasıyla karşılaşılıyor. Bunların hepsi çocuklar için de uygulanıyor. Ek olarak ifadelerde sosyal görevlinin bulundurulmaması, yargılamalarda sosyal inceleme raporlarının alınmaması, çocukların ifadelerinin çocuk savcısı tarafından alınması gerekirken kolluk tarafından alınabilmesi gibi sorun alanları üretilmiş durumda. Bunlar çocuğun savunma hakkını son derece sınırlıyor. Tutukluluk hali herkes bakımından tedbirdir, çocuklar bakımından ise son derece istisnâ bir tedbirdir. Uzun tutukluluk süreleri bu ilkeyi ihlâl eden bir sonuç doğuruyor. Dolayısıyla soruşturma ve kovuşturma bakımından TMK 9. madde mutlak surette değiştirilmeli, “Bu suçlardan dolayı 15 yaşının üstündeki çocuklar hakkında açılan davalar da bu mahkemelerde görülür” ifadesi mutlak surette kaldırılmalıdır. Ancak bu kaldırılrsa bile başka bir sorun devam ediyor. TMK 5. maddesinde cezaların yüzde 50 artırılmasına ilişkin emredici bir hüküm vardır. Çocuklarla ilgili evrensel ilke, çocukların işlediği suçlarla ilgili verilen cezaların yaş kategorilerine dayalı indirimidir, hatta 12 yaşına kadar cezasızlık hali vardır. 15-18 yaş arasında bir indirim vardır, 12-15 yaş arasındaysa çocuğun ceza indirim oranı çok daha yüksektir. Yani çocuk, yetişkin gibi cezalandırılmaz. TMK kapsamında yargılanan çocuğa bir takım cezalar verildikten sonra bu ceza TMK 5. madde uyarınca yarısına kadar artırılıyor, ancak ondan sonra, TCK'nın 31. maddesi uyarınca yaşına göre gerekli indirimler yapılıyor. Demek ki cezalandırmadaki temel sorunlardan biri de TMK madde 5. Bunun çocuklara uygulanmayacağına dair bir ibarenin mutlaka eklenmesi gerekiyor. Onun dışında cezayı seçenek yaptırımlara çeviren 13. maddedeki düzenleme kalkarsa, 15-18 yaş grubundaki çocuklarla ilgili olarak da hükmün açıklanmasının geriye bırakılması, erteleme, paraya çevirme gibi, cezanın miktarına göre diğer yaptırımlar devreye girecek. Örneğin kahvehaneye gitmemeye, her gün kütüphaneye gidip kitap okumaya varıncaya kadar her türlü seçenek yaptırım uygulanabilir hale gelecek. TMK'nın 13. maddesinde “ancak bu hükümler 15 yaşını tamamlamış çocuklar hakkında uygulanmaz” hükmünün “ancak bu hükümler çocuklar hakkında uygulanmaz” diye mutlaka düzeltilmesi lâzım.

Peki, infazda ne gibi sorunlar var?

İnfaz hukukunda şartlı salıvermenin koşulları TMK bakımından ağırdır. Herhangi bir adlî suçtan ceza alan kişi, aldığı cezanın üçte ikisini çekerse, şartlı salıvermeden yararlanır. Fakat TMK kapsamında ceza alan birinin bundan yararlanabilmesi için

cezasının dörtte üçünü çekmiş olması gerekir. Şu anda bu, çocuklar bakımından da geçerli. Ayrıca infaz hukuku bakımından TMK'da mahkûmlarla ilgili disiplin cezaları çok ağır. Mesela hücre cezası var. İnfaz rejimindeki disiplin hukuku bakımından çocukları terörle mücadele kapsamındaki suçlulardan ayırt etmek lâzım. Çocuklara bu kapsamda verilen cezalar asla artırılmamalı, tam tersine indirilmeli. Üstelik infaz rejimi bakımından TMK kapsamında cezalandırılmış çocuk terör suçlusu sayılıyor. F tipi cezaevlerinde çocukların tutulması da sorunun diğer boyutlarından biri. F tipi cezaevlerinde tutulan çocuklar üzerine gidilebilir, Adalet Bakanlığı'na F tipi cezaevlerinde kaç çocuk olduğu, bunların infaz rejimi uygulamasındaki durumu, hücre cezası çektirilip çektirilmediği sorulabilir. Yasa değişikliğinin mutlaka TMK 9, 13, 5 ve 17. madde hükümleri yönünden yapılması gerekiyor. Böyle çok yönlü bir değişim paketi olursa ciddi bir adım atılmış olur. Sevaahir Bayındır'ın önerisi son derece önemli, desteklenmesi gerekiyor, ama bu haliyle çocukları TMK 5. maddeden ve infaz rejiminden korumaya yetmeyecek bir öneri.

Bu değişiklikler için Anayasa Mahkemesi'ne gitme yolu açık değil mi?

Anayasa Mahkemesi'nde iptal davası görülmesinin üç yolu var. Birincisi, yasa kabul edildikten sonra cumhurbaşkanı, iktidar ve ana muhalefet partisi meclis grupları veyahut belli sayıda milletvekili (şimdi 110 milletvekili) 60 gün içinde Anayasa Mahkemesi'ne iptal için başvuracak. İkincisi, yargıcın önüne gelen bir olayda uygulayacağı hükmü anayasaya aykırı bulması ve re'sen Anayasa Mahkemesi'ne başvurusu. Üçüncü yol, yargıcın taraflardan birinin ileri sürdüğü anayasaya ayrılık iddiasını ciddi bulması ve dosyayı Anayasa Mahkemesi'ne göndermesi. Bu konuda Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin gördüğü 2008 / 4009 sayılı esas dosyalı yargılamada anayasaya aykırılık iddiasında bulunulmuş. Ancak 12 Mart'taki duruşmada mahkeme bu itirazı ciddi görmediği için talebi reddetmiş. Burada zorunluluk diyebileceğimiz bir süreç yok, takdire dayalı bir durum söz konusu. Takdir de Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi'nde. Mahkemeleri ikna edip Anayasa Mahkemesi'ne gitmek ve sonuç almak ciddi zaman alır. Ayrıca Diyarbakır bu talebi kabul etmedikten sonra yargılamanın olduğu diğer illerin mahkemeleri bu kararı verir mi, şüphelerim var. Oysa yasa değişikliğini zorlamak, en etkili ve en kısa sürede sonuç alınacak yoldur.

Bir de 15-18 yaş arası çocukların Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılanmasının anayasadaki eşitlik ilkesine aykırı olduğuna dair itirazlar var.

Diyarbakır'da yapılan itiraz bu yönde. Burada adil yargılanmanın ihlâl edildiğine şüphe yok. Anayasanın 90. maddesine dayanarak Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin doğrudan uygulanması talebi de yerinde. Anayasanın 36. maddesindeki adil yargılanma hakkının ihlâli de doğru, anayasanın 10. maddesine aykırılık olduğu da. Ama 10. maddeye aykırılıktaki eşitlik tanımlaması ve argümanları yanlış. Dilekçelerde 12-15 ve 15-18 arasındaki yaş ayrımına dayanılmış; bu son derece tehlikeli. Buradaki sorun elette ki 12-15 yaşın muaf tutulması değil, 15-18 yaşındaki çocukların diğer çocuklara göre daha ağır düzenlemelerle muhatap olmasıdır. Yüzünü kapatmış, bir gösteriye katılmış, dağılın denildiğinde de taş atmış bir çocuğun

alabileceği cezanın alt sınırı 16.5 yıl, üst sınırıysa 34.5 yıl. Bir bölü üç yaş indirimini yapıldığında bile bu çocuğun alabileceği en az ceza 11 yıl, en fazla 23 yıl. Adam öldürmekle itham edilen 15-18 yaş dilimindeki bir çocuğun alabileceği cezaya baktığınızda, yaş indiriminin ardından 12 ila 15 yıl arasındadır. Gösteriye katılmış çocuğun şartlı salıvermeden yararlanabilmesi için en az 8 yıl 3 ay ceza çekmiş olması gerekir. Adam öldüren çocuk bakımından 6 yıl 8 ay veya 8 yıl en az ceza çekmek yeterli olabiliyor. Orantısızlık, ölçüsüzlük ve eşitsizlik buralarda ortaya çıkıyor.

Suç işleyen çocuğun korunması ilkesi uygulanmıyor mu?

Suç işleyen çocuğun, suç işlediği sabit olsa bile, korunması gerekiyor. Çocuğun ifadesinin alınması, yargılanması, cezalandırılması ve infazında dört aşamalı bir koruma düzeni. Eşitliğe aykırılığın temelinde yatan şey, suç işleyen çocuğun korunması ilkesini suçun türüne göre uygulamaktır. Anayasanın çocuğu koruma ilkesi, çocuğun işlediği suçun türüne, niteliğine bakmıyor, suçu çocuğun işlemesini yeterli görüyor. Dolayısıyla tüm bu düzenlemeler suçun türüne göre çocuklar arasında ayırım yaptığı için anayasanın eşitlik ilkesine aykırı. Yasa değişikliği yapılsa, 12 yaşındaki çocuklar da TMK kapsamındaki suçlarda özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde yargılansa, anayasanın eşitlik ilkesine aykırılık ortadan kalktı diyemezsiniz. Tam tersine, eşitsizlik büyümüş olur.

Kısa vadede ne yapmak gerekiyor?

Bence sorunun çözümü mecliste ciddi bir faaliyet göstermekten geçiyor. Çünkü meclis açısından baktığımızda, anayasa değişikliğini gündemine alacaksın, AB hukuku reformu sürecini hızlandıracaksın diyeceksin, ama ceza hukuku içerisindeki en temel ilkeleri çocuk adaletinde ihmal edeceksin. Bu kendi içinde tutarlı değil. Bunu AB müzakerelerinden sorumlu devlet bakanına da götürmek lâzım. Esas olan TBMM içindeki çalışma, bunun üzerine yoğunlaşmak gerekir. Enerji çok fazla dağılıyor. Toplantılar, basın açıklamaları yapıyorsunuz, bu bilgileri toplayıp kamuoyuyla da paylaşıyorsunuz, ondan sonra her şey eskisi gibi devam ediyor. Çözüme yönelik tek aktivite Sevaahir Bayındır'ın yasa değişikliği taslağı oldu. Medya destek verecekse de meclisteki değişim girişimine destek vermeli, pedagoglar, psikologlar, çocuk hukukçuları gibi uzmanlarıyla bunu tartışmalı. Kamuoyunda “çocuk terörle uğraşıyorsa niye özel olarak korunsun” gibi bir görüşün güçlü olacağına inanmıyorum. Tam tersine, o çocuk evleviyetle korunmayı hak ediyor.

Söyleşi: Erdir Zat - Çiğdem Öztürk

express, Sayı 94, Mayıs 2009